

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ (ШІ) – ПОМІЧНИК ЧИ КЕРІВНИК?

Людина протягом свого життя мала бажання оптимізувати процеси в своїй життєдіяльності – працювати швидше, все більше прискорюючись, і в той же час намагаючись досягти високого результату своєї праці хотіла мати допомогу, автоматизувати рутинні процеси. В результаті цього прагнення були винайдені перші знаряддя праці, писемність та перші книги для фіксації знання та результатів здобутків, освіта для передачі знання від покоління до покоління [1, 3].

Нарешті у сучасному світі прогрес почався швидкими темпами та людство винайшло комп'ютери з програмним забезпеченням, створило різноманітну робототехніку. Людина отримала собі помічників. Але чи дійсно вони є помічниками? Чи не перетворює людину в залежну істоту можливість перекласти деякі процеси праці та життя і навіть прийняття рішень [1, 2]?

В сучасному світі людина активно використовує штучний інтелект (ШІ). Світ захоплений та вражений можливостями ШІ, які постійно вдосконалюються. Стрімко зростає кількість галузей його застосування.

ШІ може використовуватися з позитивною метою:

- використання в освітніх процесах в якості асистента викладача, особистого репетитора, опонента [3];
- значно скорочувати час на пошук інформації, надавати швидко результати за заданими параметрами;
- аналізувати та обробляти великі обсяги даних, що дає можливість швидко проводити діагностування захворювань та надавати рекомендації щодо лікування, працювати з реєстрами та документообігом в різних сферах права, промисловості, економіки та ін.;
- економія коштів [1, 2].

Використаний ШІ може бути і з негативною метою:

- створення дипфейків для надання неправдивої інформації;
- незаконне отримання особистих даних та коштів;
- знецінення праці людини в матеріальному та моральному аспектах;

– розвиток конфліктних ситуацій на різних підгрунтях – релігійному, соціальному, економічному;

– створення ситуації масового безробіття, що в свою чергу може спричинити хаос у суспільстві, збільшити економічну кризу та підвищити злочинність серед людей [1, 2].

ІІІ має здатність до навчання, самостійного вдосконалення та створення свого власного світу, власного знання, так званих «галюцинацій». Вони несправжні, але все-таки це знання, знання ІІІ, які можуть впадати до інформаційної бази людини та принести шкоду її здоров'ю та життю [1, 2, 3, 4].

Цікаво, що люди давно, з самого початку винайдення комп'ютерних програм та робототехніки розмірковують та обговорюють негативні наслідки для людства. Багато інформації на цю тему бачимо у працях з наукової фантастики, але на даний час видатні науковці і навіть політики закликають ставитися до праці зі ІІІ з пересторогою та на деякий час призупинити роботу над його покращенням, щоб оцінити ризики та навіть можливість вимирання людства внаслідок дій ІІІ [1, 2].

Галузь освіти також не застрахована від негативних наслідків використання ІІІ, особливо в частині академічної доброчесності, порушення конфіденційності даних, які зберігаються на онлайн-платформах. Виникають проблеми зі стимулами та прагненнями до навчання в учнів та студентів, частіше втрачається самостійність виконання завдань учнями та студентами. Викладачі мають проблеми з ідентифікацією робіт, створених з допомогою ІІІ. Виникає занепокоєння щодо прийняття рішень на основі даних, які можуть бути дуже неповними, зовсім ненадійними та вигаданими. Використання спостереження та технологій з розпізнавання обличчя стає все більш поширеним і може бути неетичним у відстеженні переміщень учнів без належного контролю [3, 4].

Людству для втримання переваги над ІІІ необхідно постійно вчитися, невтомно працювати над собою, вдосконалюючи себе духовно та фізично, щоб не допустити втрати контролю над ІІІ [2].

Ми маємо велику перевагу та особливість – це почуття, емоції, які допомагають бути моральним цензором логічних рішень. Можливість думати не завжди логічно, спонтанність дій та прийняття рішень, емоційність людини є природним захистом людини від ІІІ.

Програма залишиться завжди програмою, якою б досконалою вона не була. Вона тільки може імітувати емоції, робототехніка не має почуттів.

Минуло багато часу, а мозок людини досі не досліджений на всі сто відсотків, людина не використовує всю його потужність. Його можна назвати природним комп'ютером, структура якого набагато складніша за програму та технічні засоби. Науковцям необхідно ретельніше досліджувати людський мозок та можливості стимулювання процесів мислення. Замість цього наука сконцентровується на можливостях удосконалення програмного забезпечення та робототехніки. Це зручно, але в такому разі мозок людини втрачає можливості до розвитку, вповільнюються навички когнітивного мислення [1, 2].

Для безпечного користування ШІ в різних галузях життя та праці необхідно також враховувати ризики утворення неправдивої інформації та на законодавчому рівні затвердити верховенство контролю людини над ШІ, розробити норми морально-етичного використання ШІ та маркувати всю інформацію, яка створена ШІ [1, 2, 3, 4].

В галузі освіти намагатися роз'яснювати учням та студентам можливості та обмеження програм ШІ, створювати освітні програми для викладачів щодо праці зі ШІ. В навчальному процесі намагатися давати завдання, які не мають однозначної чіткої правильної відповіді, потребують дискусії з доказовими аргументами та аналіз різних позицій для отримання результату [3, 4].

Література:

1. Махненко Д. І знову штучний інтелект. Допомога, загроза, чи пусті балачки? Юридична Газета online. – 2024. – № 11(741). Адреса матеріалу: <http://www.yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/i-znovu-pro-shtuchniy-intelekt-dopomoga-zagroza-chi-pusti-balachki.html>
2. Вероніка Смік. Три стадії штучного інтелекту: чи може він знищити людство? – BBC News Україна <https://www.bbc.com/ukrainian/features-65728291>
3. Mike Sharples. Generative AI and Education Opportunities and Issues. – [Electronic resource]: slide-lecture: [presentation] /Mike Sharples. – Electronic data (49 slides). – Kyiv, 2024.
4. Rose Luckin. Empowering Ukrainian Higher Education: Navigating the AI Revolution in Teaching and Learning. – [Electronic resource]: slide-lecture: [presentation] / Rose Luckin. – Electronic data (60 slides). – Kyiv, 2024.